KAUPAN LIITTO

13.10.2026

KAUPAN LIITON KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE

Asia: HE 190/2026 vp hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuotevastuulain ja kuluttajansuojalain 12 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä. Kaupan liitto osallistui tuotevastuudirektiivin kansallista täytäntöönpanoa valmistelleen työryhmän työhön ja pitää hyvänä, että direktiivin täytäntöönpano on valmisteltu laajassa yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Hallituksen esitys perustuu pääosin työryhmän valmisteluun, mutta sisältää yhden erittäin merkittävän muutoksen: kehittelyriskipuolustus on sisällytetty esitykseen. Tämä on Kaupan liiton näkemyksen mukaan perusteltu ja kannatettava ratkaisu.

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että tuotevastuudirektiivi pannaan täytäntöön mahdollisimman tarkasti direktiivin mukaisesti ilman kansallista lisäsääntelyä. Direktiivi on luonteeltaan pitkälti täysharmonisoiva, ja jäsenvaltioiden liikkumavara on rajallinen. Tästä syystä kansallisten erityisratkaisujen välttäminen tukee sisämarkkinoiden toimivuutta, oikeusvarmuutta ja yritysten tasapuolisia kilpailuedellytyksiä EU:ssa.

Kehittelyriskipuolustuksen sisällyttäminen hallituksen esitykseen

Kaupan liitto pitää erittäin tervetulleena sitä, että hallituksen esitykseen on sisällytetty kehittelyriskipuolustus. Ratkaisu vastaa direktiivin mahdollistamaa kansallista liikkumavaraa ja parantaa sääntelyn tasapainoisuutta. Esityksen perusteluissa todetaan asianmukaisesti, että kehittelyriskipuolustus tasapainottaa direktiivin muutoin laajentamaa vastuuta. Uusi tuotevastuudirektiivi laajentaa tuotevastuun soveltamisalaa muun muassa ohjelmistoihin, digitaalisiin valmistustiedostoihin ja uusiin vastuullisiin toimijoihin. Samalla korvattavien vahinkojen ala laajenee ja vahingonkärsineiden mahdollisuuksia saada korvausta helpotetaan. Tällaisessa tilanteessa on tärkeää, että yrityksillä säilyy mahdollisuus vapautua vastuusta silloin, kun tuotteen puutteellista turvallisuutta ei ole ollut mahdollista havaita markkinoille saattamisen aikaan käytettävissä olleen tieteellisen ja teknisen tiedon perusteella.

Kehittelyriskipuolustuksen puuttuminen olisi voinut johtaa pidempiin tuotekehitys- ja testausvaiheisiin, korkeampiin vakuutuskustannuksiin sekä heikentyneisiin investointikannustimiin erityisesti digitaalisten tuotteiden ja uusien teknologioiden osalta. Puolustuksen salliminen lisää sääntelyn ennakoitavuutta ja yhdenmukaisuutta jäsenvaltioiden välillä sekä vähentää riskiä siitä, että Suomen täytäntöönpanoratkaisu muodostuisi kilpailukykyhaitaksi suomalaisille yrityksille.

Todistustaakkaa koskevat säännökset

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että tuotevastuun peruslähtökohta säilyy ennallaan myös uuden sääntelyn aikana. Vahingonkärsineen tulee edelleen näyttää toteen tuotteen puutteellinen turvallisuus, vahinko sekä niiden välinen syy-yhteys. Direktiivin mukaisia olettamasäännöksiä tulee soveltaa pidättyvästi ja vain niissä tilanteissa, joita direktiivissä on tarkoitettu. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, etteivät käsitteet kuten "ilmeinen toimintahäiriö" tai "kohtuuton vaikeus" johda käytännössä todistustaakan siirtymiseen elinkeinonharjoittajalle. Oikeusvarmuuden ja ennakoitavuuden kannalta on tärkeää, että tuomioistuimille muodostuu mahdollisimman yhtenäinen ja selkeä tulkintakäytäntö näiden säännösten soveltamisesta.

Digitaaliset tuotteet ja kyberturvallisuus

Kaupan liitto pitää perusteltuna tuotteen käsitteen laajentamista kattamaan myös ohjelmistot ja digitaaliset valmistustiedostot. Sääntelyä on tarpeen päivittää vastaamaan nykyistä digitaalista toimintaympäristöä. Liitto kuitenkin katsoo, että kyberturvallisuuteen liittyvät kysymykset jäävät hallituksen esityksessä varsin vähälle huomiolle. Tuotteen turvallisuutta arvioitaessa huomioon otettaviin seikkoihin kuuluvat myös turvallisuuden kannalta merkitykselliset kyberturvallisuusvaatimukset. Samaan aikaan tuotteiden kyberturvallisuutta koskeva EU-sääntely kehittyy nopeasti muun muassa kyberkestävyyssäädöksen (Cyber Resilience Act) myötä. Kaupan liitto pitää tärkeänä, että tuotevastuusääntelyn, tuoteturvallisuussääntelyn ja kyberturvallisuutta koskevan sääntelyn välistä suhdetta seurataan jatkossa tarkasti. Tämä on tärkeää erityisesti ohjelmistoihin, digitaalisiin tuotteisiin ja verkottuneisiin laitteisiin liittyvän oikeusvarmuuden varmistamiseksi.

Vaikutukset yrityksiin

Kaupan liitto katsoo, että hallituksen esityksessä tunnistetaan pääosin asianmukaisesti direktiivin vaikutukset yrityksiin. On kuitenkin syytä korostaa, että vastuullisten toimijoiden piirin laajentuminen, korvattavien vahinkojen alan kasvu sekä vahingonkärsineiden helpottunut asema lisäävät todennäköisesti korvausvaatimusten määrää. Samalla voidaan odottaa yritysten välisten regressi- eli takautumisvaatimusten yleistyvän. Tämä lisää hallinnollista taakkaa, vakuutuskustannuksia ja oikeudellisia riskejä koko toimitusketjussa. Lisäksi osa yrityksistä joutuu todennäköisesti laajentamaan vakuutusturvaansa tai hankkimaan uusia vakuutuksia, mikä kasvattaa kustannuksia. Erityisesti pk-yritysten näkökulmasta näiden vaikutusten kehittymistä tulee seurata tarkasti.

Kaupan liitto pitää perusteltuna myös esityksessä esitettyä huomiota siitä, että laajentuva vastuu voi vähentää halukkuutta osallistua erityisen riskialttiisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Sääntelyn vaikutuksia innovaatioihin, investointeihin sekä uusien tuotteiden markkinoille saattamiseen tulisi arvioida myös lain voimaantulon jälkeen.

KAUPAN LIITTO

13.10.2026

Kansallisen lisäsääntelyn tarkastelu

Kaupan liitto pitää perusteltuna, ettei direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä ehdoteta uutta kansallista lisäsääntelyä. Samalla liitto katsoo, että, valmistelun yhteydessä olisi ollut hyödyllistä tarkastella myös voimassa olevan kansallisen lisäsääntelyn vaikutuksia yritysten kilpailukykyyn.

Kuluttajansuojalain ratkaisu, jonka mukaan myyjän virhevastuun kesto määräytyy tavaran oletettavissa olevan kestoiän perusteella, poikkeaa käytännössä tavarankauppadirektiivin ja digisopimusdirektiivin kahden vuoden vastuujärjestelmästä. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa suomalaiset yritykset kantavat useissa tuoteryhmissä pidempää vastuuta kuin kilpailijansa useimmissa muissa jäsenvaltioissa.

Koska virhevastuu ei Suomessa rajaudu kahteen vuoteen, yritykset joutuvat useammin korjaus-, vaihto- ja hinnanalennusvaatimusten kohteiksi sekä ylläpitämään varaosien saatavuutta ja huoltoosaamista pidempään. Kaupan liitto katsoo, että kansallisen sääntelyn yhdenmukaistamista tavarankauppa- ja digisopimusdirektiivien mukaisen kahden vuoden virhevastuuajan kanssa tulisi edelleen arvioida yritysten tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi sisämarkkinoilla.

Lopuksi

Kaupan liitto pitää hallituksen esityksen kokonaislinjaa pääosin kannatettavana. Erityisen tärkeää on, että hallituksen esityksessä on päädytty sisällyttämään kehittelyriskipuolustus osaksi kansallista sääntelyä. Ratkaisu tukee sääntelyn tasapainoisuutta, innovaatioita, investointeja sekä yritysten kilpailukykyä samalla, kun kuluttajien korkea suojan taso säilyy.

Kaupan liitto korostaa lisäksi, että todistustaakkaa koskevien säännösten soveltaminen ei saa johtaa tosiasialliseen todistustaakan kääntymiseen elinkeinonharjoittajalle, että digitaalisiin tuotteisiin liittyviä kyberturvallisuuskysymyksiä on seurattava jatkossa tarkasti ja että kansallisen lisäsääntelyn vaikutuksia yritysten kilpailukykyyn tulisi arvioida nykyistä perusteellisemmin.

Lisätiedot: Johtava asiantuntija Tiina Vyyryläinen, tiina.vyyrylainen@kauppa.fi , p. +3585060674